

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VI. Idem (a) R. Cedeburgensi, & G. Briburgensi Abbatibus, &
Magistro I. I. Rectori Ecclesiæ de Bilchale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

à lege introducitur, nec eâ cavetur quo genere actionis experiendum sit, agitur conditione ex lege, *l. unio. C. de condictione ex lege*, quod expressè docet Justinianus generaliter de quacunque donatione accipiendus in *novel. 162. cap. 1.* ubi notarunt Cujacius, & Accursius, Pichardus *n. 9. alio, numero 7.* Wesembecius ad *titul. de donat. num. 7.* unde obiter notatur, non semper obligationem præsupponere contractum, quia oriuntur obligationes ex multiplici capite, quæ enumerat plura Consultus in *l. obligamur 52. ff. de obl. & act. & proprio quodam jure ex variis causarum figuris, l. 1. ff. eodem.* Quare licet donatio, quæ incipit à promissione, non sit contractus; tamen propter Justiniani constitutionem efficacem ad agendum producit conditionem ex lege. Et hæc est ratio, quare precarium, quod valde simile est donationi, *l. cum qui 12. §. is qui precario 2. de furtis*, nec est contractus

certus, nec incertus, *l. interdicitum 14. ff. de precario*. producat tamen actionem præscriptis verbis contra eum, qui rem accepit, *l. duo 19. §. cum quid, eodem titulo.* quia non valet consequentia: Nascitur actio præscriptis verbis: ergo præcessit contractus innominatus, cum nascatur ex plurimis aliis causis, quas recensuit D. Josephus de Retes *lib. 2. opuscul. ferè per totum, præcipuè sect. 4.* Et cum successor donatoris non possit revocare promissionem antecessoris, immò rem donatam teneatur tradere, *l. si quis argentum 25. §. 1. C. de donat.* ideo in præsentis specie successor Episcopi Florentini tenebatur adimplere promissionem factam à Julio suo prædecessore, præcipuè cum facta fuisset de licentia Alexandri III. & intuitu dignitatis; quo casu ex facto prædecessoris successor in ipsa Ecclesia tenetur, juxta tradita in *cap. 1. de solut.*

CAPUT VI.

Idem (a) R. Cedeburgensi, & G. Briburgensi Abbatibus, & Magistro I. Rectori Ecclesia de Bilchale.

Cum dilecti filii Abbas, & Monachi de (b) Melros proposuerunt coram nobis, quod vir Alanus quasdam terras ab W. quondam patre ipsius eorum Ecclesia de Machelin in elemosynam assignatas violenter redigere cupiens (c) in forestam, eos super his indebitè molestaret, vobis dedisse recolimus in mandatis, ut ipsum ab ipsorum super illis terris indebita molestatione desistere, per cens. eccl. ap. postp. cogeretis. Verùm cum super ipsa causa mandatum Apostolicum impleretis, diligentius procedentes in causa, partibus in præsentia vestra constitutis, testes receptis hinc inde, & super attestacionibus illorum, & instrumentis diu disputationibus, ac disceptacionibus habitis, in causa ipsa usque ad sententiæ calculum processistis, causam ipsam sufficienter instructam ad nostram audientiam remittentes. Ut autem per diligentiam vestram finis causæ imponatur eidem, instrumentorum tenorem, depositiones testium, allegationes etiam, prout ea receperamus sigillorum vestrorum munimine consignata, vobis sub sigillo nostro remittimus interclusa, per A. v. f. m. præ. quart. auctoritate nostra suffulti, ad sententiam pro ipso monasterio proferendam, non obstante contrad. vel ap. cujuslibet procedatis, contradictores per cens. ec. cogentes, & facientes quod judicaveritis auctoritate nostra firmiter observari, cum ex tenore instrumenti evidenter appareat, quod hæc fuit mens, & intentio donatoris, ut (d) clausula de foresta, quæ in fine ponitur instrumenti, non ad superiorem donationem, quæ tam libera, & pura fuit, ut immunis esset à vexacione, & consuetudine sæculari; sed ad inferiorem concessionem, quæ pensionem, & determinationem habet insertam, juxta sanum referri debeat intellectum, quia in (e) contractibus plena, in (f) testamentis plenior, in (g) beneficiis quoque plenissima est interpretatio adhibenda.

NOTÆ.

x. (a) [Dem R.] Ita legitur in tertia collectione, sub hoc *titul. cap. 3.* sed ita corrupta est inscriptio utriusque compilationis, ut cognosci facillè non possit, de quibus monasteriis, Scotia, an Germaniæ, in præsentia agatur. Casus autem in præsentia decisus ita contigit. Nobilis quidam monasterio de Mailros conscripto instrumento purè donaverat quasdam possessiones, & alias etiam possessiones eodem instrumento donavit sub hac conditione, modoque, ut monasterium filio suo quotannis præstaret pensionem certam, & cessante monasterio in solutione pensionis, filius eas pon-

siones revocaret, ut ex eis sylvam faceret: & cum cessaret monasterium in præstatione pensionis, filius utramque donationem rescindere, & revocare nitetur: sed decrevit Innocentius ipsum audiendum non esse, quia conditio illa, siue modus, non ad priorem donationem, quæ pura fuit, & absoluta; sed ad posteriorem referri debet.

(b) [Melros.] Ita legitur in tertia collectione. Monasterium autem Melrosense est Ordinis Cisterciensis in Scotia, in diocesi Glasguensi, quod dirutum omnino David Scotorum Rex pietissimus de novo erexit, & construxit. Iosephus in *hystor. Scotia*, ibi; David Scotorum Rex quatuordecim

decim monasteria fundavit, inter qua Melroense, & Kuloense, Cisterciensis utrumque Ordinis. Plura de eo congessit Manrique tom. 2. *annal. Cist. v. anno 1176. cap. 9.* Sed legendum est Mailros, quod Monasterium est in Anglia, cujus meminerat Beda libro 3. *hystor. capite 26.* In Monasterio quod vocatur Mailros D. Bernard. in vita S. Malach. In Mailros Monasterio Ordinis nostri.

(c) *Forestam.* Foresta, Forestis, & Forestum, idem sonant, significantque saltum venationi, aucupioque paratum: ejus mentio sæpius fit in legibus Longob. lib. 1. tit. 21. l. 7. lib. 3. tit. 35. l. 4. in pragmat. Childeberti, ibi: *Has omnes piscationes, qua sunt, & fieri possunt in utraque parte fluminis, sicut nos tenemus, & nostra forestis est, tradimus ad ipsum locum.* Apud Dithmarum Episcopum lib. 3. pag. 27. ibi: *De moneta, & foresto inter Saldam, & Milam stuvios.* Hinc Forestagium pro jure foresti, in constitut. Neapolit. & Forestarii, præfides foresti, in eisdem constitut. lib. 1. tit. 76. & lib. 3. tit. 38. expofuerunt Voffius de vitis sermonum lib. 2. cap. 7. Lindembrog. verbo Foresta.

(d) *Clausulam.* Perfecta enim donatione, non licet donatori conditionem adjicere, l. perfecta 4. C. de donat. qua sub modo. Faber de error. decad. 48. error. 5. quod mirè probatur ex hoc textu, siquidem in ejus specie conditio adjecta in ultima donatione in contri enti, non refertur ad primam jam perfectam, ut notatur Faber ubi supra, Covar. ub. 1. var. cap. 14. in princip.

(e) *In contractibus plena.* In donatione tamen, cum sit contractus stricti juris, stricta etiam fit interpretatio, l. cum de modo 11. l. cum qui 22. ff. de donat. dicemus in textu sequenti.

(f) *Testamentis.* L. in testamentis, ff. de reg. jur. ubi plura Petrus Faber, & Gothofredus, Garanna hic, Bronchorst. *centuria 1. assertio 54. & centuria 4. assert. 96.*

(g) *Beneficiis.* Principis videlicet, l. 3. ff. de constit. Princip. l. quod vero, ff. de legibus, l. si quando, C. de inoffic. capite qua circa, de privil. cap. olim. 16. de v. s. Illustrat Barbosa axiomat. 36. num. 1.

COMMENTARIUM.

Ex hoc textu communiter deducitur, in donationibus plenissimam fieri interpretationem; quam sententiam late disputat Garanna in present. Sed si absolute hæc assertio concipiatur, falsa est. Primò quia cum donatio sit stricti juris, strictè potius est interpretanda, l. eum qui 22. ff. hoc tit. l. novel. Theodosii de Theodosiani Codicis auctoritate, vers. Cum liquido pateat. Secundò, quia

aliquid donatum in dubio non præsumitur, l. cum de indebito, ff. de probat. l. Campanus, ff. de operis libert. l. si cum aurum ff. de solut. Alciatus regul. 1. præsumpt. 31. Caldas in l. si Curatorem. verbo Læsus, numero 148. in fine, & §. 6. num. 8. & §. 3. num. 9. Tiraq. in l. si unquam, verbo Donatione largitus, num. 269 C. de revoc. Et meritò, nam cum donatio sit liberalitas, & ita virtus moralis, juxta Aristotelem libro 4. *Ethicorum, capite 1. D. Thomam 2. 2. quest. 117. articul. 1. cum sequent.* ut constat ex capite cum Martha, de celebrat. Missar. ex vero judicio necessariò provenire debet; & cum nihil tam contrarium sit consensui, quam error, l. cujus per errorem 53. l. nihil 116. ff. de reg. jur. l. 1. ff. de condiç. indeb. ideo in dubio donatio non præsumitur. Accedit, quod donare perdere est, l. filius 7. ff. de donat. Terrul. lib. de patient. ibi: *Non piget donare ei, qui non timet perdere.* Facit illud Martialis lib. 1. epigr. 76 ibi:

Dimidium donare Lino, quam credere totum.

Qui mavult, mavult perdere dimidium.

Sed nemo præsumitur suum jactare, dict. l. cum de indebito: ergo non præsumitur donatio, ubi alius animus applicari potest actui, ut in specie textus in l. eleganter 24 §. qui reprobos, ff. de pignorat. actio. l. cum au. um 50 ff. de solut. Quare omiffis variis sententiis traditis à Garanna, & Canifio in præfenti, Innocentius in hoc textu exaudiendus est juxta præfentem casum, cum videlicet donatur pia causæ, aut religioso loco; quia tunc beneficium hominis plenissimè interpretandum est, l. sunt persone 43. ff. de relig. l. sancimus, penult. C. de sacros. Eccles. quæ est ratio textus in l. Titia 28 §. Seja, ff. de auro & argento, juxta litteram Florentinam, ibi: *Aut aurea, aut argentea.* Quam receptiorem dicunt Covar. in c. indicante, num. 4. de testam. Barbosa etiam ibi, numero 12. licet contrarium defendant Cagnol. in eo textu, Tiraquellus de privileg. pia causa. privil. 15. Sarmiento libro 3. select. capite 3. Nec tunc obstat textus in capite ex parte, de censibus, ubi circa votum factum in his Regnis solvendi D. Jacobo certam tritici mensuram, declaratur minorem mensuram esse solvendam, argumento textus in l. nummis 75. ff. de legat. 3. l. apud Julianum 39. §. Seja, ff. de legat. 1. l. qui balneum. ff. qui potiores. Nam omiffa interpretatione Sarmienti, & Tiraquelli ubi supra, respondendum est, textum in dict. capite ex parte, accipiendum esse juxta benignam interpretationem Innocentii III. quam ideo ipse admittit, ne viderentur personæ ecclesiasticæ inhierat lucris temporalibus, tanquam exactores proprii lucri, ut ibi latius dicemus,

CAPUT VII.

Idem Episcopo (a) Helienfi.

Pastoralis officii diligentia. Et infra: Tua nos insuper duxit discretio consulentos, si Episcopus, consentiente patrono, viris religiosis aliquam Ecclesiam concedendo, hac utatur simplicitate verborum: *Concedimus vobis illam Ecclesiam*; utrum eo ipso videatur Ecclesia illa in eorum usus fuisse concessa, vel jus tantummodò patrona-

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

OO 2